

СТАНОВИЩЕ ОТНОСНО ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД НА ТЕМА
**„Съвременни социализационни аспекти на медийната
грамотност в училище“**,

представен от докторант Ваня Алексиева

за ПРИСЪЖДАНЕ НА НАУЧНАТА СТЕПЕН „ДОКТОР“ към
Югозападен университет „Неофит Рилски“ в професионално
направление „Социология, антропология и науки за културата“,
специалност „Социология“

Обща характеристика

Представената разработка, фокусирана в полето на реализацията на медийната комуникация и развитието на медийната грамотност сред учениците от средния курс на образованието, ги разглежда като мощен и комплексен социализиращ фактор, особено от гледна точка на обществените процеси, характеризиращи последното десетилетие.

Неоспоримо е обстоятелството, че в днешния свят дигиталната комуникация всеобхватно засяга всички аспекти на човешкия живот, като успоредно с това го променя съществено, въздействайки върху процесите на социализация – най-вече при децата. Съвременните информационни и комуникационни технологии предлагат непрестанно нови форми за многопосочна реализация и социално общуване. Променят представи за измерения като локалност и глобалност, реалност и виртуалност,

преодолявайки безпроблемно географски и темпорални граници. Всички тези характеристики на процесите на дигитализацията, както и влиянието им върху социализацията намират място в предложения труд, който лично аз намирам за успешен и новаторски принос, особено що се отнася до наличната академична литература в България по разглежданата тема.

Методологична рамка

Обект на дисертационния труд е обусловеният от медийната комуникация социализационен процес сред децата на възраст 14-18 години, и още по-точно значимостта на медийната грамотност като ключова компетентност. Както отбелязва авторът, Ваня Алексиева, успешната социализация е свързана именно с формирането на такава грамотност.

Колкото до предмета на дисертацията, това е динамиката на отношенията между училището, семейството и медиите като фактор на социализацията по отношение на представителите на изследваната целева група.

На тази база съвсем логично следва и целта на представената разработка - да разгледа детайлно мястото и ролята на медийната грамотност за успешното социализиране на подрастващите в съвременната дигитална медийна еко-среда.

Задачите, свързани с постигането на тази целта, докторант Алексиева формулира като:

- яснота относно теоретико-методологична рамка на съвременните социализационни процеси;
- разбиране на ролята на традиционните и новите медии в съвременния медийно детерминиран свят;
- изясняване на параметрите на различните елементи на медийната грамотност (достъп, анализ, критична оценка, създаване на дигитално съдържание, комуникация и сътрудничество, безопасност);
- разбиране на същността на дигитално-медийната грамотност и значението и за социализацията на юношите;
- анализ на предизвикателствата пред формирането и развитието на дигитално-медийната грамотност, като условие за успешна социализация на подрастващите, посредством медийната комуникация.

Методите на изследване – пряко анкетиране на субекти на медийната социализация и анализ на получените данни – кореспондира адекватно на поставените цели и подпомага изпълнението на формулираните задачи.

Структура

В структурно отношение дисертацията е организирана в увод, три основни глави, заключение и библиография, и е представена върху 175 страници.

Уводът представя по-подходящ начин смисъла и същността

на разработката, като внася яснота относно нейните теза и цели.

Първата глава, със заглавие „Теоретико-методологически измерения на социализацията“, проследява социализацията като понятие и процес, чрез обстоен преглед на ключови автори, източници и теории, свързани с изследваната тема. Открояват се имена като Гидънс, Пиаже, Дюркем, Бандура, Мийд, както и на утвърдени български учени – Андреева, Иванов, Фотев. Главата служи като подходяща основа за последващия анализ на ролята на медийната грамотност като фактор на съвременния социализационен процес.

Втората глава, „Медийната грамотност. Съвременни социализационни и медийно-екологични аспекти“, разглежда същността на медийната комуникация, както и разнообразните ѝ психологически, етични и педагогически измерения. На критичен анализ са подложени както различни автори и теории, така и важни документи, определящи ролята на (дигитално) медийната грамотност в контекста на настоящето и бъдещето на страните и гражданите на Европейския съюз.

Третата глава, фокусираща се върху конкретния изследователски опит на Ваня Алексиева, свързан с изготвянето на предложената разработка, използва за основа концепцията на Соня Ливингстоун за нивата на медийната грамотност, пет-компонентния модел на Европейския съюз – Dig Comp – и търси проекциите им сред ученици от Природо-математическата

гимназия в Благоевград, които също така сравнява с резултатите от проведени изследвания от Центъра за безопасен интернет към фондация „Приложни изследвания и комуникация“, София. Освен че подлага на детайлен и точен анализ отговорите на въпросите от анкетното проучване, Ваня Алексиева предлага и многобройни графики, придаващи допълнителна илюстративна стойност на дисертационния труд. И като финал на емпиричното си изследване, отправя препоръки към различни заинтересовани страни.

Заклучението на труда предлага изводи, свързани както с различни положителни страни от резултатите от изследването, така и по отношение на констатираните дефицити.

Библиографията включва около 150 заглавия на източници на български, английски и руски езици.

Препоръки

От посоченото до тук от мен е видно, че оценявам труда положително, намирам го за ясно-структурирано изследване, основаващо се на подходяща теоретична и методологическа рамка, откъдето произтичат и достойнствата на емпиричната част.

Липсва ми мнението на учителите (или поне на такива сред тях, които са адекватни по отношение на същността и ролята на (дигитално)медийната грамотност като ключов социализационен

фактор. Смятам, че отправените от дисертанката препоръки в края на третата глава биха могли да бъдат част от заключението ѝ. Някои от тези препоръки могат да бъдат и по-конкретно формулирани. Що се отнася до изводите – те биха могли да бъдат и по-експлицитно изразени. Липсва ми и по-ярко отбелязване на приносите на изследването на Ваня Алексиева, а такива – поне за мен – то предлага.

Въпроси

Имам следните въпроси към колежата Алексиева:

1. Смятате ли, че ако изследването ви бе преведено в друго средно училище в Благоевград, резултатите щяха да са съществено различни?
2. Защо мислите така?

Отправените от мен препоръки и критични бележки не обезценяват значимостта на предложения труд, който високо оценявам и за който гласувам убедено.

Въз основа на горепосеченото предлагам на Ваня Алексиева да бъде присъдена образователна и научна степен „доктор“ в професионално направление „Социология, антропология и науки за културата“.

30.11.2020

доц. дн Данаил Данов